

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ирина Илиева Панапиева, д.б.
Ръководител на Учебен сектор по физиология
Катедра „Физиология и патофизиология“
Факултет по медицина
Медицински университет - Варна

Относно: процедура за заемане на академична длъжност *“професор”* в област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3 Биологически науки, специалност Физиология за нуждите на катедра „Физиология и патофизиология“, УС „Физиология“, към факултет „Медицина“ на Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“- Варна, обявен в Държавен вестник, бр.102 от 23.12.2022 г.

Със Заповед № Р-109-131/22.02.2023 г. на Ректора на Медицински университет – Варна съм определена за вътрешен член на Научното жури. Съгласно Протокол №1/06.03.2023 г. от проведено първо заседание на Научното жури съм определена да изготвя становище по процедурата.

В обявения конкурс участва един кандидат – доц. д-р **Маргарита Стефанова Великова, д.м.** Кандидатът е представил прецизно систематизирани всички необходими документи за участие в конкурса, съответстващи на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Професионално развитие

Д-р Маргарита Великова придобива образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалност „Медицина“ във ВМИ-Варна през 1988 г. и от 1991 г. започва работа като преподавател в Катедрата по Физиология. През 1996 г. придобива специалност по „Физиология“, а през 2010 г. успешно защитава дисертационен труд на тема *„Поведенчески отговори, предизвикани от вазоактивен интестинален пептид, въведен в хипокампа на плъхове, с експериментален модел на депресия“* и придобива ОНС „доктор“ по научната специалност „Физиология на животните и човека“. Тя преминава последователно през академичните длъжности „асистент“, „старши асистент“ и „главен асистент“. В периода 2010-2012 г. е административен асистент в УС по физиология. През 2012 г., след спечелен конкурс, заема академичната длъжност „доцент“ към катедра Физиология и патофизиология на МУ-Варна. В периода 2012-2019 г. е ръководител на Учебен сектор по физиология, а от 2016 – и курсов ръководител на трети курс-медицина АЕО. От 2018 г. до момента е ръководител на Катедрата по Физиология и патофизиология.

Научноизследователска дейност

Научните изследвания на доц. д-р М. Великова, д.м. се отличават с актуалност, високо качество и международна разпознаваемост, и са публикувани в престижни издания. Тя участва в конкурса с дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ (показател А1-50 т.), **53** научни статии, от които **32** са публикувани в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни издания (Web of Science и Scopus) и **21** статии, публикувани в издания с научно рецензиране. Като равностоеен брой на хабилитационен труд са включени 10 статии (В4.1-10-174 т.). От тях 1 статия е публикувана в списание с най-висок ранг и квантил Q1; 4 статии в Q2; 3 статии в Q3; 2 статии – в Q4. Общият импакт фактор на списанията, в които са публикувани тези статии е **12.068**. Публикациите в чуждестранни научни издания са **14** (12 от тях в WOS и Scopus), а в научни издания в България - **39** (20 от тях в WOS и Scopus) (показател Г7-349 т.). В тази група показатели 2 статии са в квантил Q1; 7 публикации в Q2; 9 в Q3; 2 в Q4. В списания с импакт фактор (IF) са публикувани **21**, с импакт ранг (SJR) – **9** публикации. Пълнотекстовите публикации в научни списания и сборници извън минималните наукометрични изисквания (МНИ) за заемане на АД „професор“ са 23, от които 2 са реферирани в WOS. Броят на участията в научни форуми, представени в конкурса за професор е **55**. Общият брой цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в бази данни с научна информация (WOS, Scopus) е **116** (показател Д11- 232 т.), а общият импакт фактор на списанията, в които кандидатът има публикации е **57.754**.

Доц. М. Великова е ръководител и съръководител на двама докторанти (показател Е13-75 т.), участва в национални и образователни научни проекти (показател Е14-30 т.) и в написването на учебни пособия (Е20-54.66 т.), (общо от Е12-Е20-159.66 т.). От данните, представени в академичната справка се вижда, че научната продукция на доц. д-р М. Великова напълно съответства, а в някои групи показатели значително надвишава критериите на МНИ за заемане на АД „професор“ в МУ-Варна (Таблица 1).

Таблица 1. Съответствие с наукометричните изисквания на ПРАС на МУ-Варна за заемане на академичната длъжност „професор“

Група показатели	МНИ	Данни от академичната справка
А	50	50
В	100	174
Г	200	349
Д	100	232
Е	150	159,66
Общ брой точки	600	964,66

Научни приноси

Основните научни интереси на доц. М. Великова са в областта на експерименталната неврофизиология. Съвместно с екип от Института по невробиология към БАН тя участва активно в проучването на ролята на неuropeптиди и ендоканабиноиди в регулацията на невроналните мозъчни процеси и в осъществяването на поведенчески реакции (експлораторна и двигателна активност, тревожност, болка, обучение, памет). Овладяването на умения за работа със сложна стереотаксична техника върху модел на плъхове с двустранна олфакторна булбектомия (OBX) като модел на депресия и провеждането на поведенчески тестове върху експериментални животни й дават възможност да постигне съществени научни резултати. Актуалността на изучаваните проблеми се подкрепя от факта, че неuropeптидите и ендоканабиноидната система (ECS), като регулатори на физиологични процеси, имат важно значение в областта на физиологията, патофизиологията, и медицинската практика. Получените данни за участие на неuropeптидите и ECS в патогенезата на социално значими заболявания като депресия, болест на Алцхаймер, болест на Паркинсон, афективни и тревожни разстройства, повишават интереса към потенциалното им приложение като терапевтични средства. В тези изследвания се открояват следните оригинални научни приноси:

- I. Приноси, свързани с неврофизиологични изследвания върху участието на мозъчната ендоканабиноидна система (ECS), ренин-ангиотензинова система (RAS) и мозъчния вазоактивен интестинален пептид (VIP) в механизмите на депресивно-подобното състояние, предизвикано чрез двустранна олфакторна булбектомия (OBX) на плъхове.
- II. Приноси, свързани с проучване на латерализацията на поведенческите отговори на мозъчни структури (хипокамп), въввлечени в депресивно-подобното състояние при въвеждане на неuropeптиди (VIP, Ang II) и антагонисти на рецепторите им.
- III. Приносен характер имат изследванията, свързани с модулиране на активността на хипокампалната ренин-ангиотезинова система (RAS) и установените ефекти върху поведенчески реакции при плъхове.
- IV. Приноси, свързани с изследване ефектите на хормоните на хипоталамо-хипофизотиреоидната (ННТ) хормонална ос върху хемостазата и фибринолизата при плъхове.
- V. Приноси, свързани с оценка на психичното здраве на студенти по медицина и на реактивността на човешкия организъм към стрес.

Някои от проучванията са проведени за първи път – изследвания върху участието на хипокампалните неuropeптиди Ang II, VIP и техните рецептори в поведенчески реакции при плъхове с OBX модел; получени са нови данни за хемисферна асиметрия в поведенческите реакции на плъхове с депресивно-подобно състояние, след микроинжектиране на Ang II, VIP и антагонисти на рецепторите им в CA1 поле на

хипокампа. За първи път са изследвани ефектите на инхибирането на хипокампаалните AT1 рецептори (едно- и/или двустранно) по отношение на експлораторната активност, тревожно-подобното състояние, обучението и паметта на плъхове и е демонстрирана асиметрия в поведенческите отговори. Публикувани са данни за модулаторните ефекти на ендоканабиноидни CB1 лиганди (остро и субхронично приложение) върху някои поведенчески реакции на плъхове с олфакторна булбектомия.

Проучванията, извършени от доц. М. Великова допринасят съществено за разкриване на физиологичната роля на неuropeптиди, ендоканабиноиди и техните рецептори в контрола на поведенческите реакции и предоставят нови данни за изясняване на потенциалното им участие в патофизиологичните механизми на депресивното състояние. Получените резултати обогатяват нашите знания и подпомагат цялостното разбиране за ролята на неuropeптидите и ECS в нормалните мозъчни функции, и в развитието на неврологични и психични болестни състояния.

Учебно-преподавателска и административна дейност

Доц. д-р М. Великова има 33 години стаж по специалността и над 31 години преподавателски стаж в катедрата по Физиология, а впоследствие – УС по физиология на Факултет медицина, МУ-Варна. Учебната ѝ натовареност през последните пет години е много висока (средно 619 аудиторни часа годишно) и значително надхвърля норматива за преподавателска заетост. Тя разработва *учебни програми* за обучение на студенти от специалности „Медицина“ – англоезично обучение и фармация (АЕО), „Дентална медицина“ – българоезично и англоезично обучение и за подготовка на докторанти по докторска програма „Физиология на човека“. Изнася *лекционни курсове* по физиология за студенти от специалности „Медицина“ (АЕО), „Дентална медицина“ (АЕО, БЕО), „Фармация“ (БЕО), „Медицинска сестра“, „Акушерка“, избрани лекции по физиология за обучение на стажант-лекари. Участва активно в провеждане на *практически упражнения* на студенти от специалности „Медицина“ и „Дентална медицина“ (АЕО, БЕО), Фармация (БЕО), „Медицинска сестра“ „Акушерка“, „Рехабилитатор“.

Доц. М. Великова осъществява успешно научно ръководство на трима докторанти в докторски програми „Физиология“ и „Патофизиология“, от които двама защитили ОНС „Доктор“, двама чуждестранни дипломанти за получаване на ОКС „Магистър“, специалност „Обществено здраве“ и е ръководител на двама специализанти по физиология.

Тя е автор и съавтор в написването на 8 учебни помагала за студенти по медицина, дентална медицина и фармация за българоезична и англоезична програма на обучение.

Експертна дейност

Доц. Великова участва активно като изследовател (в три проекта) и ръководител (един проект) в образователни и научноизследователски проекти. В два от научните проекти е осъществено научно сътрудничество между МУ-Варна и ИНБ към БАН, а

един от проектите е на МУ-Плевен. Била е рецензент на четири научни проекта на изследователски екипи от МУ-Варна, МУ-Пловдив, МУ-Плевен и рецензент на научни статии за списания (*Scripta Scientifica medica*, *Archives of Depression and Anxiety*, *Acta Neurobiologiae Experimentalis*), последното от които с импакт фактор и реферирано в WOS и Scopus. През 2019 г. е участник в преподавателска мобилност с цел обмяна на опит по програма "Erasmus+" в Университета в Месина, Италия.

Доц. М. Великова членува в международни и национални научни, професионални организации, съвети и комисии, сред които: Български лекарски съюз, Българско дружество по физиологични науки, Federation of European physiological societies (FEPS), Съюза на учените - гр. Варна, Борда на УС ИМАБ, секция „Медицина“, Програмния съвет на Факултет „Медицина“, МУ-Варна. Член е на изпитна комисия за провеждане на колоквиуми на специализанти по физиология, МУ-Варна и на държавна изпитна комисия по физиология.

Заклучение

Представените за участие в конкурса материали и доказателства разкриват изключително активна, стойностна и целенасочена научноизследователска дейност, както и учебно-преподавателска работа, значително надхвърлящи МНИ за заемане на академичната длъжност „професор“.

Доц. М. Великова е утвърден преподавател с богата професионална биография, отлична подготовка и дългогодишен опит, ползващ се в работата си с уважението на колеги и студенти. Научноизследователската ѝ дейност получава висока оценка у нас и в чужбина. Тя има съществен принос за кариерното израстване на млади преподаватели от Учебните сектори по физиология и патофизиология, както и за издигане на авторитета на Катедрата по физиология и патофизиология. Допринася много за ползотворното и дългогодишно сътрудничество на МУ-Варна с Института по невробиология към БАН, както и с медицинските университети в страната. Качеството и обемът на научната ѝ продукция, както и активното ѝ участие в преподаването по физиология на студенти от различни специалности, в англоезична и българоезична програма, голямата ѝ административна и експертна ангажираност, нейната прецизност, вискателност и високи критерии във всички дейности ми дават основание да дам **положителна оценка** и убедено да предложа на уважаемите членове на Научното жури доц. д-р **Маргарита Стефанова Великова, д.м.** да бъде избрана да заеме академичната длъжност „професор“ в област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3 „Биологически науки“, специалност „Физиология“ за нуждите на Катедра по физиология и патофизиология, Учебен сектор „Физиология“, МУ-Варна.

21.04.2023 г.

/доц. д-р Ирина Пашалиева, д.б./

